

Оптимізацію структури інвестиційних ресурсів підприємств можливо здійснити за допомогою економетричної моделі, яка дозволить визначити оптимальне значення структури фінансових ресурсів інвестування й рівень фінансового ризику.

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. К., 1995. 2. Бирман Г., Шмидт С. Экономический анализ инвестиционных проектов. М., 1997. 3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" №1560 – XII від 18.09.91р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. №47. 4. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. К., 1998.

УДК 339.142:336.743

О.І. Юсипович

ВПЛИВ ЗМІНИ КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ НА ДИНАМІКУ ТОВАРООБОРОТУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджується вплив зміни курсу гривні відносно американського долара на динаміку товарообороту торговельного підприємства. Сформовано функціональну залежність між даними показниками. Спрогнозовано зміну товарообороту з врахуванням планового курсу гривні в 2004 році.

Исследуется влияние изменения курса гривны относительно американского доллара на динамику товарооборота торгового предприятия. Сформулирована функциональную зависимость между этими показателями. Рассчитано прогнозное изменение объёма товарооборота с учётом запланированного курса гривны в 2004 году.

Динамічні зміни макроекономічних показників перехідної економіки по-різному впливають на діяльність торговельних підприємств. Відтак виникає потреба дослідити негативний вплив макроекономічного середовища, виявити конкретні фактори, які дестабілізують роботу підприємств торговельної галузі.

До структурних змін в економіці особливо чутливою є грошова сфера. Проведення реформ у народному господарстві тією чи іншою мірою спричиняє коливання курсу національної валюти, що негативно впливає на процес реалізації товарів, розрахунок планових і прогнозних показників товарообороту. При відсутності об'єктивних планових показників господарської діяльності нелегко досягти стабільного розвитку підприємства. Ситуація значно ускладнюється, якщо асортимент сформований виключно з товарів імпортного виробництва.

Вивченням причин і наслідків зміни курсу гривні в Україні протягом останніх років займаються Ю. Василенко, А. Гальчинський, В. Шевчук [1, 2, 3]. Однак слід зазначити, що вчені проводять свої дослідження переважно на рівні макроекономіки. Автор даної статті вважає за потрібне розглянути вплив динаміки курсу національної валюти на товарооборот торговельного підприємства.

Аналіз проведено на основі фактичних даних торговельного підприємства закритого акціонерного товариства «Агроленд», яке реалізує хімічні засоби імпортного виробництва для захисту рослин. Товари на підприємство постачають такі всесвітньовідомі виробники, як Bayer CropScience, Dow AgroSciences, Monsanto, BASF AG. Оплата за поставлені препарати здійснюється в доларах США. Динаміка темпів зростання товарообороту підприємства і курсу гривні відносно американського долара характеризується такими даними (див. таблицю):

Показники	Роки						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ланцюгові темпи зростання товарообороту	1,02	1,05	1,21	1,70	0,96	0,91	1,03
Курс гривні відносно долара США ¹	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,34

¹ За даними Національного банку України (www.bank.gov.ua).

Для встановлення зв'язку між динамікою курсу гривні та зміною товарообороту проведено регресійний аналіз. Оскільки зростання курсу гривні відносно американського долара супроводжується підвищенням темпу збільшення товарообороту, а зменшення – його зниженням, то теоретичний аналіз суті зв'язку, на наш погляд, показує, що залежність виражається лінійною функцією

$$Y = a + bx. \quad (1)$$

Обчислити параметри лінійної регресії (a , b) дозволяє метод найменших квадратів, що зводиться до розв'язання системи нормальних рівнянь

$$\Sigma y = na + b\Sigma x, \quad (2)$$

$$\Sigma xy = a\Sigma x + b\Sigma x^2.$$

У результаті підрахунків рівняння регресії має такий вигляд:

$$Y = 11418,9 + 6165,3x. \quad (3)$$

Рівняння (3) відображає форму зв'язку між курсом гривні та товарооборотом й абстрагує вплив інших факторів, тобто "за інших рівних умов". Однак, зважаючи на те, що у невеликих за обсягом сукупностях коефіцієнт регресії схильний до коливань, варто перевірити його істотність на основі t -критерію (Ст'юдента):

$$t = \frac{b}{\mu}, \quad (4)$$

де, μ – стандартна похибка коефіцієнта регресії b .

Звідси $t = 3,2$, що перевищує значення двостороннього t -критерію $t_{0,95(6)} = 2,78$. Отже, вплив зміни курсу гривні відносно американського долара на товарооборот "Агроленду" є істотним з імовірністю 0,95. Крім того, регресійна модель дає можливість визначити відносний ефект впливу курсу гривні щодо американського долара (фактора) на товарооборот (результат), що виражається коефіцієнтом еластичності

$$\gamma = b \frac{\bar{x}}{\bar{y}}. \quad (5)$$

Після розрахунків отримаємо $\gamma = 0,7$. Коефіцієнт показує, що зростання курсу гривні відносно американського долара на 1% зумовить приріст товарообороту підприємства в середньому на 0,7%.

Таким чином, одержаний результат дає можливість більш об'єктивно планувати й прогнозувати обсяги товарообороту на майбутній період з врахуванням впливу факторів, незалежних від підприємства. Національний банк України прогнозує зниження курсу гривні відносно американського долара в 2004 р. на 0,74%. Беручи до уваги коефіцієнт еластичності, визначений для ЗАТ „Агроленд”, можна очікувати зростання товарообороту на 0,52% за рахунок підвищення курсу гривні.

Отримані результати досліджень дають можливість удосконалити процес планування та прогнозування обсягу товарообороту. Перспективи подальших наукових розробок з даної проблематики полягають у використанні цих результатів для ретроспективного аналізу діяльності підприємства, визначення впливу декількох факторів на обсяги його товарообороту.

1. Василенко Ю. Наслідки девальвації для ефективності експорту // Вісник НБУ. 2001. №1. С. 10–15. 2. Гальчинський А. Найвищий пріоритет – грошова стабільність // Вісник НБУ. 2001. №5. С. 2–12. 3. Шевчук В.О. Платіжний баланс і макроекономічна рівновага в трансформаційних економіках: досвід України. Монографія. Львів, 2001.